

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 338/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, advokátom, Vajnorská 20, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 42/2021 z 23. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 42/2021 z 23. novembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Domáha sa finančného zadostučinenia v sume 2 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v súdnom konaní vedenom pred Okresným súdom Zvolen (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 1/2019 si sťažovateľka žalobou uplatnila nárok na zaplatenie 939,94 eur s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia. Žalobu odôvodnila tým, že sumu 939,94 eur plnila žalovanému bez právneho dôvodu preto, že žalovaný si ako veriteľ v dedičskom konaní po nebohom manželovi sťažovateľky uplatnil pohľadávky v celkovej výške 6 381,09 eur, ktoré pozostávali: z titulu osobného účtu vedeného na meno poručiteľa, a túto pohľadávku si žalovaný ku dňu smrti poručiteľa vyčíslil vo výške 3,92 eur, z titulu pôžičky, ktorú si u žalovaného poručiteľ vzal a ktorú si žalovaný ku dňu smrti poručiteľa

vyčíslil vo výške 2 845,88 eur, z titulu pôžičky, ktorú si u žalovaného poručiť vzal a ktorú si žalovaný ku dňu smrti poručiť vyčíslil vo výške 3 531,29 eur (uznesenie okresného súdu sp. zn. 18 D 7/2017, Dnot 36/2017 z 11. februára 2017).

3. Sťažovateľka v období od 2. mája 2017 do 9. mája 2017 vložila na účty žalovaného spolu 7 321,03 eur, pričom žalovaný jej vydal potvrdenia o vkladoch. Žalovanému teda plnila o 939,94 eur viac bez právneho dôvodu, pretože pohľadávky, ktoré mal žalovaný voči nebohému manželovi sťažovateľky (poručiťovi), boli len vo výške 6 381,09 eur, keďže v takejto výške si ich uplatnil v dedičskom konaní.

4. Súd prvej inštancie žalobu sťažovateľky zamietol rozsudkom sp. zn. 10 C 1/2019 z 26. júna 2019 („rozsudok okresného súdu“) a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči sťažovateľke v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), e), f), g), h) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v ktorom okrem iného namietala nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, inú vadu konania a v konečnom dôsledku nesprávne skutkové zistenia z (ne)vykonaných dôkazov a nesprávne právne posúdenie veci. Dňa 27. februára 2020 k odvolacej duplike žalovaného *„rozviedla odvolacie dôvody uvedené v odvolaní a odvolací súd upozornila, že súd I. inštancie mal ex offio skúmať spotrebiteľské zmluvy o pôžičkách a ich neprijateľné zmluvné podmienky“*.

6. Krajský súd v Banskej Bystrici („krajský súd“) ako súd odvolací rozsudkom č. k. 14 Co 210/2019-216 z 26. mája 2020 („rozsudok krajského súdu“) rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a sťažovateľku zaviazal povinnosťou nahradiť trovy odvolacieho konania žalovanému.

7. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

8. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka namieta, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je odôvodnené ústavne neudržateľným spôsobom, keďže dovolací súd sa v ňom nezaoberal podstatnou argumentáciou sťažovateľky o porušení jej práva na spravodlivý súdny proces nesprávnym procesným postupom súdov nižšej inštancie, ktoré k sťažovateľke vôbec nepristupovali ako k slabšej strane sporu (spotrebiteľovi), naopak, viedli súdne konanie v rozpore so základnými zásadami civilného

sporového procesu, a to zásadou rovnakého postavenia strán sporu, keď v konaní vyžadovali súdy splnenie povinnosti preukazovať zásadné tvrdenia dôkazmi len od slabšej strany sporu – sťažovateľky ako spotrebiteľa, pričom žalovaný ako dodávateľ, silnejšia strana sporu, bol tejto povinnosti preukázať svoje tvrdenia zbavený, a keď od sťažovateľky súd vyžadoval preukázanie opaku ničím nepreukázaných tvrdení žalovaného.

10. Sťažovateľka poukazuje na to, že dovolací súd sa nevyjadril k jej námietke, že súdy nižších inštancií ju nesprávnym procesným postupom pripravili i o postup podľa § 295 CSP, podľa ktorého súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a súd aj bez návrhu obstará alebo zabezpečí taký dôkaz.

11. Za „*absolútne nesprávne*“ považuje sťažovateľka vyslovenie zhody dovolacieho súdu s odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k procesu dokazovania a jeho záverom.

12. Sťažovateľka zastáva názor, že nebola poškodená nezákonnými rozhodnutiami všeobecných súdov len na svojich základných právach, ale v dôsledku porušenia jej základných práv je ukracovaná aj na svojom osobnom majetku, čím odôvodňuje tiež výšku požadovaného finančného zadosťučinenia 2 000 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na rovnosť strán podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

14. Napriek tomu, že sťažovateľka sa domáha zrušenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ako celku, vo vzťahu k odôvodneniu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP ústavnú sťažnosť nijakým spôsobom neodôvodnila. Preto ústavný súd nemohol podrobiť ústavnému prieskumu tú časť napadnutého uznesenia dovolacieho súdu, ktorá sa vzťahuje na dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia.

15. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie, osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

16. Ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného

súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

17. Sťažovateľka namietané porušenie označených práv odôvodňuje predovšetkým nedostatočným odôvodnením a nepreskúmateľnosťou napadnutého uznesenia dovolacieho súdu.

18. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľky z dôvodu jeho neprípustnosti vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal na konkrétne body rozsudku odvolacieho súdu a konštatoval, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy nižších inštancií podľa najvyššieho súdu popísali obsah dôkazov vykonaných v konaní, a následne ich jednotlivo a vo vzájomných súvislostiach podrobili komplexnému hodnoteniu, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie odvolacieho rozsudku považoval dovolací súd za komplexné, pričom myšlienkový postup krajského súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Je teda celkom zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol, a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) náležitosti v zmysle § 393 CSP, pričom za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

20. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že sa dovolací súd nezaoberal jej argumentáciou o porušení jej práva na spravodlivý proces tým, že k nej súdy nižších inštancií neprístupovali ako k slabšej strane – spotrebiteľke, ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorej sa okrem iného uvádza:

„Pokiaľ žalobkyňa tvrdila, že boli porušené ustanovenia o ochrane slabšej strany tým, že súdy nerealizovali poučovaciu povinnosť podľa § 292 CSP a že nebola poučená o tom, že si môže ako zástupcu zvoliť združenie na ochranu spotrebiteľov ani o tom, ktoré dôkazy je povinná predložiť na preukázanie svojich tvrdení a že súdy neprihliadli na neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré žalobkyňa namietla vo svojej odvolacej replike, tak aj podľa dovolacieho súdu nesplnenie poučovacej povinnosti podľa § 292 CSP nemožno považovať za porušenie práva na spravodlivý proces na strane žalobkyne, keďže tá bola od počiatku zastúpená advokátom, pričom v tom prípade je podľa § 160 ods. 3 písm. b) CSP vylúčená všeobecná poučovacia povinnosť súdu (čl. 11 ods. 3 CSP). Navyiac súdy nemali ani osobitnú poučovaciu povinnosť podľa § 296 (§ 291 ods. 3 CSP). Aj podľa dovolacieho súdu je nedôvodná výhrada žalobkyne, že súd ex offo neprihliadal na neprijateľné zmluvné podmienky a neprihliadol na ne ani, keď na to žalobkyňa upozornila

v odvolacej replike. Aj podľa dovolacieho súdu bol odvolací súd viazaný vymedzenými odvolacími dôvodmi žalobkyne a nemohol prihliadnuť ani na dodatočné námietky, nakoľko išlo o novoty, ktoré neboli predmetom odvolania, a ktoré neboli obsahom podaného odvolania žalobkyne. V odvolacom konaní platí, že odvolateľ je povinný v podanom odvolaní v odvolacej lehote, uviesť dôvody prečo rozhodnutie prvostupňového súdu napáda, pričom tieto dôvody môže meniť alebo dopĺňať len v odvolacej lehote.

Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že žalobkyňa neopodstatnene namietala nesprávny procesný postup súdov nižších inštancií, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jej procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia nevyplýva. Dovolací súd preto dovolanie žalobkyne odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.“

21. Z odôvodnenia posudzovanej časti napadnutého uznesenia možno vyvodiť, že najvyšší súd odmietnutie dovolania sťažovateľky primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia relevantnej časti napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolaním sťažovateľky, pričom závery, ku ktorým dospel, podrobne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

22. Ústavný súd považuje za potrebné poznamenať, že dovolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky dovolacie námietky, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o dovolaní podstatný význam. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasni skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (podobne II. ÚS 114/2021 a tam citovaná judikatúra).

23. Závery, ktoré viedli najvyšší súd v konečnom dôsledku k odmietnutiu dovolania, majú podľa názoru ústavného súdu oporu v aplikovaných ustanoveniach Civilného sporového poriadku, uplatnený spôsob interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov považuje ústavný súd za ústavne konformný, nepopierajúci ich účel a význam, preto podľa jeho názoru nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do označených práv sťažovateľky.

24. Ústavný súd v namietanom uznesení nezistil ani taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na rovnosť strán. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje súd. Najvyšší súd svojím uznesením neuprel sťažovateľke žiadne právo a nijako ju neznevýhodnil. To, že rozhodnutie spravidla vyznieva v neprospech jednej zo strán, nemôže byť zásahom do rovnosti strán, ale ide o prirodzený výsledok sporového konania.

25. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu (v posudzovanej časti) a označenými základnými právami sťažovateľky podľa ústavy a právom podľa dohovoru, ktorých porušenie namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

26. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu